

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**

Н А К А З

20.07.2009 N 518/674

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
17 серпня 2009 р.
за N 772/16788

**Про забезпечення медико-педагогічного контролю
за фізичним вихованням учнів
у загальноосвітніх навчальних закладах**

Відповідно до частини десятої статті 19 Закону України "Про охорону дитинства" ([2402-14](#)), на виконання рішення колегій Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту від 11 листопада 2008 року N 13/1-2/10/11/1 та з метою впорядкування питання щодо медико-педагогічного контролю за фізичним вихованням дітей у загальноосвітніх навчальних закладах України **Н А К А З У Є М О:**

1. Затвердити:

1.1. Положення про медико-педагогічний контроль за фізичним вихованням учнів у загальноосвітніх навчальних закладах (додається).

1.2. Інструкцію про розподіл учнів на групи для занять на уроках фізичної культури (додається) ([z0773-09](#)).

2. Міністру охорони здоров'я Автономної Республіки Крим, начальникам управлінь охорони здоров'я обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, Міністру освіти і науки Автономної Республіки Крим, начальникам управлінь освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій:

2.1. Довести цей наказ до відома керівників лікувально-профілактичних закладів і загальноосвітніх навчальних закладів та забезпечити контроль за впровадженням положень цього наказу.

2.2. Заповнити кадрами існуючі вакансії посад медичних працівників лікувально-профілактичних закладів з організації медичної допомоги учням у загальноосвітніх навчальних закладах.

2.3. Забезпечити проведення навчання медичних та педагогічних працівників загальноосвітніх навчальних закладів та перевірку знань з питань організації та здійснення медико-педагогічного контролю за фізичним вихованням дітей в загальноосвітніх навчальних закладах.

2.4. Вжити заходів щодо покращання оснащення медичних блоків (кабінетів) відповідно до діючих вимог та подальшого впровадження їх в діяльність загальноосвітніх навчальних закладів.

3. Директору Українського центру спортивної медицини МОЗ, головному позаштатному спеціалісту МОЗ зі спеціальності "Спортивна медицина та лікувальна фізкультура" Дехтярьову Ю.П. надавати організаційно-методичну і консультативну допомогу медичним працівникам в організації і проведенні медико-педагогічного контролю за фізичним вихованням учнів у загальноосвітніх навчальних закладах.

4. Директору Департаменту кадрової політики, освіти і науки Банчуку М.В., ректорам і директорам вищих медичних навчальних закладів I-IV рівнів акредитації та закладів післядипломної освіти забезпечити внесення доповнень до навчальних програм підготовки і підвищення кваліфікації лікарів та молодших медичних спеціалістів і бакалаврів щодо медико-педагогічного контролю за фізичним вихованням учнів у загальноосвітніх навчальних закладах.

5. Ректорам та директорам вищих навчальних закладів I-IV рівнів акредитації та закладів післядипломної педагогічної освіти, що здійснюють підготовку та підвищення кваліфікації вчителів фізичної культури, забезпечити внесення доповнень до навчальних програм підготовки і підвищення кваліфікації педагогічних працівників щодо проведення медико-педагогічного контролю за фізичним вихованням учнів у загальноосвітніх навчальних закладах.

6. Департаменту материнства, дитинства та санаторного забезпечення МОЗ забезпечити подання наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції.

7. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Міністра охорони здоров'я України Лазоришинця В.В. та заступника Міністра освіти і науки України Полянського П.Б.

8. Наказ набуває чинності з дня офіційного опублікування.

Міністр охорони здоров'я В.М.Князевич

Міністр освіти і науки І.О.Вакарчук

ПОГОДЖЕНО:

В.о. Голови Федерації профспілок України Ю.М.Кулик

Генеральний директор Федерації роботодавців України В.Надрага

В.о. президента Співки підприємців малих, середніх і приватизованих підприємств України В.Биковець

В.о. президента Всеукраїнської асоціації роботодавців В.Биковець

Президент Співки орендарів і підприємців України Віктор Хмільовський

Голова Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва О.Кужель

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства охорони
здоров'я України
та Міністерства освіти
і науки України
20.07.2009 N 518/674

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
17 серпня 2009 р.
за N 772/16788

ПОЛОЖЕННЯ
про медико-педагогічний контроль
за фізичним вихованням учнів

у загальноосвітніх навчальних закладах

1. Загальні положення

1.1. Медико-педагогічний контроль за фізичним вихованням - невід'ємна частина навчального процесу та медичного обслуговування учнів у загальноосвітньому навчальному закладі (далі - навчальний заклад), що включає заходи, спрямовані на оптимізацію, безпеку та ефективність фізичної культури.

1.2. Медико-педагогічний контроль є необхідним компонентом педагогічного процесу, що забезпечує своєчасне визначення рівня функціональних можливостей організму учнів, адекватність фізичних навантажень та раннє виявлення ознак хвороб і ушкоджень.

1.3. Організація і зміст медико-педагогічного контролю в навчальних закладах незалежно від підпорядкування та форм власності регламентуються Законами України "Про охорону дитинства" ([2402-14](#)), "Про освіту" ([1060-12](#)), "Про загальну середню освіту" ([651-14](#)), "Про фізичну культуру і спорт" ([3808-12](#)), "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення" ([4004-12](#)), Основами законодавства України про охорону здоров'я ([2801-12](#)), цим Положенням та іншими нормативно-правовими актами.

1.4. Медико-педагогічний контроль здійснюється медичним персоналом лікувально-профілактичних закладів, медичними та педагогічними працівниками навчального закладу.

1.5. Оздоровчий ефект занять фізичною культурою забезпечується за умови повної відповідності фізичного навантаження функціональним можливостям організму. У свою чергу, функціональний стан організму характеризує ефективність і раціональність організації фізичного виховання у навчальному закладі.

2. Мета і завдання медико-педагогічного контролю

2.1. Метою медико-педагогічного контролю є:
визначення стану здоров'я, фізичного розвитку і функціонального стану організму учнів, які займаються фізичною культурою;

оптимізація рухової активності учнів;
вирішення питань щодо відповідності фізичних навантажень стану здоров'я та функціональним можливостям учнів навчальних закладів.

2.2. Завдання медико-педагогічного контролю:

визначення рівня фізичного розвитку, стану здоров'я, функціональних можливостей організму та рівня розвитку рухових навичок учня з метою диференціації засобів і форм фізичного виховання та дозування фізичного навантаження;

систематичне спостереження за динамікою показників фізичного розвитку, стану здоров'я та розвитку локомоторної функції учня під впливом фізичних вправ, загартування та інших засобів біокорекції для оцінки їх оздоровчого ефекту;

виявлення функціональних відхилень і ранніх симптомів хвороб, що виникають під час занять фізичною культурою;

профілактика шкільного, в тому числі спортивного, травматизму;

проведення санітарно-просвітницької роботи та гігієнічного виховання учнів.

3. Організація медико-педагогічного контролю за фізичним вихованням учнів та порядок проведення медико-педагогічного спостереження на заняттях з фізичного виховання

3.1. Організацію медико-педагогічного контролю в навчальному закладі забезпечує його керівник.

3.2. Оцінку стану здоров'я учнів з подальшим розподілом їх на групи для занять фізичною культурою здійснює медичний працівник навчального закладу за результатами:

обов'язкових медичних профілактичних оглядів (рівень та гармонійність фізичного розвитку, наявність захворювань чи вад розвитку, травм, гострих хронічних захворювань, частота та тривалість захворювань, патологічна враженість);

функціональних проб з дозованим фізичним навантаженням (визначення рівня функціонального стану організму);

медико-педагогічних спостережень за різними формами фізичного виховання у навчальному закладі.

3.3. Основними формами медико-педагогічного контролю є:

медико-педагогічні спостереження під час уроків з фізичного виховання, динамічної перерви, занять спортивних секцій, змагань та інших форм фізичного виховання;

диспансерний облік учнів, які за станом здоров'я займаються в підготовчій та спеціальній групах;

оцінка санітарно-гігієнічного стану місць проведення уроків та інших форм фізичного виховання;

медико-педагогічні консультації з питань фізичного виховання;

медичний супровід змагань, туристичних походів тощо;

профілактика шкільного, в тому числі спортивного, травматизму;

санітарно-просвітницька робота;

контроль за ефективністю організації фізичного виховання у навчальних закладах.

3.4. Обов'язки педагогічних працівників щодо фізичного виховання учнів у навчальних закладах визначено нормативно-правовими актами Міністерства освіти і науки України.

3.5. Загальне керівництво організацією медичного контролю за станом здоров'я дітей у загальноосвітніх навчальних закладах здійснюють місцеві органи охорони здоров'я та освіти і науки відповідно до чинного законодавства України.

3.6. Медико-педагогічний контроль входить до обов'язкових функцій медичних і педагогічних працівників навчального закладу. Медико-педагогічне спостереження здійснюється згідно з кратністю проведення спеціалістами медико-педагогічного спостереження за уроками фізичного виховання у 1-12-х класах загальноосвітнього навчального закладу та спеціалістами, визначеними в додатку 1.

3.7. Медико-педагогічне спостереження проводиться медичним працівником (лікарем, медсестрою) разом з вчителем безпосередньо під час уроків з фізичного виховання, динамічної перерви, занять спортивних секцій, змагань та інших форм фізичного виховання.

3.8. Під час медико-педагогічного спостереження вирішуються такі завдання:

- ознайомлення з навчально-методичною документацією (класний журнал, календарно-тематичний план, конспект уроку);

- контроль за навантаженням учнів, віднесених за станом здоров'я до основної, підготовчої та спеціальної груп, під час проведення уроків із фізичної культури;

- оцінка методики проведення уроків із фізичної культури та фізкультурно-оздоровчих заходів, матеріально-технічного забезпечення, відповідність нормативам щодо забезпечення обладнанням та інвентарем, їх справність;

- оцінка гігієнічних умов місць проведення уроків із фізичної культури (температура та вологість повітря, ефективність вентиляції, рівень освітленості, якість і своєчасність вологого прибирання приміщень, дотримання правил техніки безпеки, наявність засобів першої медичної допомоги тощо);

- контроль за відповідністю одягу та взуття умовам проведення занять;

- контроль за відповідністю фізичного навантаження статі учнів; вивчення реакції організму дітей на фізичне навантаження, хронометраж уроку.

3.9. Під час проведення уроку враховуються основні зовнішні ознаки втоми: колір шкіри обличчя, пітливість, характер дихання і рухів, міміка, увага і самопочуття учнів за схемою візуального

визначення втоми учнів під час фізичного навантаження (додаток 2).

3.10. Для оцінки ефективності уроку використовуються хронометражні спостереження, які дозволяють обчислити моторну щільність (далі - МЩ), загальну щільність уроку (далі - ЗЩУ) за розрахунком, визначеним у додатку 3.

Відповідно до гігієнічних вимог величина ЗЩУ має становити не менше ніж 80-90%.

3.11. Графічним зображенням реакції серцево-судинної системи (пульсу) у відповідь на фізичне навантаження є фізіологічна крива оцінки реакції учня на фізичне навантаження (додаток 4) ([za772-09](#)).

3.12. За результатами медико-педагогічного спостереження у разі необхідності проводиться корекція планування процесу фізичного виховання та дозування фізичних навантажень учнів.

Директор Департаменту
материнства, дитинства
та санаторного
забезпечення МОЗ

Р.О.Моїсеєнко

Директор Департаменту
загальної середньої
та дошкільної освіти МОН

О.В.Єресько

Додаток 1
до Положення
про медико-педагогічний
контроль за фізичним
вихованням учнів
у загальноосвітніх
навчальних закладах

ОРІЄНТОВНА КРАТНІСТЬ
проведення спеціалістами медико-педагогічного
спостереження за уроками фізичного
виховання у 1-12-х класах загальноосвітнього
навчального закладу

-		
	Посада	Мінімальна кількість разів
		Мета

контролюючого	-----			перевірки
	на	протягом	протягом	
	місяць	семестру	навчального	
			року	
-----+-----+-----+-----+-----				
Директор		1	2-3	адміністративне
школи*				інспектування
-----+-----+-----+-----+-----				
Заступник		1	2-3	методичне
директора з				інспектування
навчально-виховної				
роботи*				
-----+-----+-----+-----+-----				
Заступник	1	4	8	оздоровчо-виховна
директора з				робота
виховної				
роботи*				
-----+-----+-----+-----+-----				
Класні керівники**	1	4	8	відвідування
				учнями уроків,
дисциплінованість,				
				успішність учнів
-----+-----+-----+-----+-----				
Медичний	1	3	6	МПК*** за змістом

персонал**				і методами
				проведення уроків
				фізичної
культури,				за відповідністю
				фізичного
				навантаження
				функціональним
				можливостям учнів

Питання щодо ефективності організації шкільного фізичного виховання розглядається на педагогічній раді 2 рази на рік.

* Для одного потоку класів.

** Для кожного класу.

*** МПК - медико-педагогічний контроль.

Директор Департаменту
материнства, дитинства
та санаторного
забезпечення МОЗ

Р.О.Моїсеєнко

Директор Департаменту
загальної середньої та
дошкільної освіти МОН

О.В.Єресько

Додаток 2
до Положення
про медико-педагогічний
контроль за фізичним
вихованням учнів
у загальноосвітніх
навчальних закладах

СХЕМА
візуального визначення втоми учнів
під час фізичного навантаження

Об'єкти спостереження	Ознаки втоми
Колір шкіри обличчя	значне почервоніння
Міміка	вираз обличчя напружений
Пітливість	виразна у верхній половині тіла
Дихання	сильно прискорене, уривчасте дихання через рот
Рухи	хитання, нетвердий крок
Самопочуття	скарги на втому, біль у м'язах, серцебиття задиху, шум у вухах, запаморочення
Увага	помилки при виконанні команд, нечітке їх виконання

Директор Департаменту
материнства, дитинства
та санаторного забезпечення МОЗ

Р.О.Моїсеєнко

Директор Департаменту
загальної середньої
та дошкільної освіти МОН

О.В.Єресько

Додаток 3
до Положення
про медико-педагогічний
контроль за фізичним
вихованням учнів
у загальноосвітніх
навчальних закладах

РОЗРАХУНОК **загальної щільності уроку,** **показника моторної щільності уроку**

1. Загальна щільність уроку визначається відношенням доцільно витраченого часу з точки зору педагогічної діяльності до загальної

тривалості уроку:

$$ЗЩУ = \frac{\text{сума раціонально витраченого часу} \times 100\%}{45}.$$

Загальна щільність включає:

виконання учнями вправ (стройові, загальнорозвивальні вправи, вправи на увагу, підвідні, основні вправи, ігри, перевірка домашнього завдання);

сприйняття (повідомлення і закріплення теоретичної інформації, інструктаж, спостереження за виконанням вправ, керівництво, використання наочних та технічних засобів);

відпочинок (відпочинок між підходами, очікування черги до спортивного снаряда);

допоміжні дії (страховка, корекція, перестроювання, перехід до інших снарядів, підготовка до уроку, прибирання обладнання);

простій з вини вчителя і учнів (передчасне закінчення уроку, пошук інвентарю, тривале переодягання учнів).

2. Показник моторної (рухової) щільності уроку розраховується за формулою:

$$МЩУ = \frac{\text{сума часу, витраченого однією дитиною на виконання різних рухів,}}{45} \times 100\%$$

Так, наприклад, якщо за 45 хв. уроку загальна тривалість занять фізичними вправами однією дитиною становила 30 хв., то МЩУ становитиме:

$$30 \text{ хв.} \times 100\% : 45 \text{ хв.} = 66\% \\ (\text{при гігієнічній нормі не менше } 60\%).$$

Директор Департаменту
материнства, дитинства
та санаторного
забезпечення МОЗ

Р.О.Моїсеєнко

Директор Департаменту
загальної середньої та
дошкільної освіти МОН

О.В.Єресько

Додаток 4
до Положення
про медико-педагогічний
контроль за фізичним

вихованням учнів
у загальноосвітніх
навчальних закладах
([za772-09](#))